

245. Nagykanizsa, Bajcsa vár

(Somogy megye) Kk

Ebben az évben is folytattuk a bajcsai vár 1995-ben megkezdett ásatását. A vár D-i részén dolgoztunk, az előző évben feltárt terület folytatásában, közel 600 m²-nyi területen. Mintegy 30 m hosszan követtük a D-i várfalat, azaz a palánk kettős cölöpsorát, egy szakaszon pedig a javítást is láthattuk.

A várfal mellett egy nagyobb épület maradványait regisztráltuk, az épület valószínűleg a tavalyinak a D-i várfal melletti részlete. Megállapíthattuk (amit tavaly csak sejtettünk), hogy a lejtőnél az épületek (vagy az épület két szárnya) lépcsősen illeszkedtek egymáshoz, a járósíntek között több mint 1 m szintkülönbség volt. A felső szint csak töredékesen, az alsó rész azonban igen jó állapotban maradt ránk, ennek feltárása során számos, a korábbi években nehezen értelmezett jelenségekre is biztos magyarázatot kaptunk. Itt 30–50 cm vastagságú paticsos, téglás épületomladékot tártunk fel, az omladék szemeskályha maradványait is tartalmazta, közöttük lovagábrázolásos kályhacsempék is voltak. Az alsó szinten ki tudtuk bontani az alig sérült vastag agyagpadlót, annak megújításait, és az erősítést szolgáló kitéglázott foltokat. Megfigyelhettük a bejáratot, és az agyagpadló elbontását követően kirajzolódó konstrukciós gödröket. A feltárt, és megfigyelt jelenségek alapján az épület – melynek nagysága bizonytalan, csak az idei feltárt részlet kb. 15×7–8 m, ezen belül az alsó rész 8×7 m – gerendavázazásos téglá- illetve tapasztott agyagfalú, jól megépített objektum volt, tapasztott, és téglákkal megerősített agyagpadlóval. A két járó- illetve padlószint között agyagos kitöltésű palánkszerű megerősítést alkalmaztak.

Az épület mellett – többek között – egy nagy és mély gödörkomplexumot tártunk fel. Az alján dokumentált agyagréteg és a széleken megfigyelt cölöphegyek alapján fedett verem volt egykor. Érdekes egy négyzetes alaprajzú (kb. 5×5 m nagyságú) ugyancsak mély, egyben komoly konstrukciójú verem is: különleges funkciójára utal, hogy oldalait és alját vastagon agyaggal tapasztották ki (az alján több rétegben rendszertelen téglákat is megfigyeltünk), tetőzetét vastag gerendák tartották.

Az egész területen vastag és egységes fekete szemétréteg jelentkezett, mely nagyon gazdag leletanyagot tartalmazott. 2000-ben az előző évekhez és a terület nagyságához képest óriási mennyiségű leletanyagot tártunk fel. A kerámiatöredékeket (köztük dél-német, osztrák, és itáliai edények darabjai is vannak), üvegtöredékeket, különböző vaseszközöket, szerszámokat, késeket, pénzeket, viseleti tárgyakat, faragott csonttárgyakat és egyéb leleteket nagy mennyiségű állatcsont egészíti ki. Az év különleges tárgya egy németországi fa zsebnapóra.

Az ásatáson részt vett Tóth Zoltán, Farkas Tamás ásatási technikusok, Závodi Szilvia, Simon Bernadett, Nemes György, Papp Adrienn egyetemi hallgatók, Ró-

zsás Márton restaurátor. Vendégek voltak: Pálffy Géza, Hegyi Klára történészek és Gerelyes Ibolya régész.¹⁷

VÁNDOR LÁSZLÓ – KOVÁCS GYÖNGYI

246. Nagykarcsony, Temető

(Fejér megye) B

A részletes jelentést lásd a 19–30. oldalon.

KESZI TAMÁS

247. Nagykönyi, Eledény

(Tolna megye) Kö

A Torma István által már bejárat területen (Torma 264. sz.), ahol az 1999. december 8-án készült légi felvételeken foltok láthatók, középkori cserepeket találtunk. A legnagyobb, minden időszakban jól látható folt, mely a keskeny fasorral kettéosztott terület alsó felén található, valószínűleg nem régészeti nyom.

A középkori castellum területén (Torma 112. sz.) kevés ős- és középkori cserepet, valamint a közepén lévő mélyedésben középkori építési törmeléket találtunk. A sánc a castellum D-i oldalán elpusztult, ott most egy mélyút található, közepén pedig, melyet a térkép kiemelkedésként jelöl, kb. 1 m mély mélyedés található.

2000. június 22-én újabb légi felderítést végeztem.

Újabb felvételeket készítettem a középkori várról; valamint Medgyespusztán ismeretlen korú, hosszúkás, karéjos szélű foltot (épületet?) fényképeztem.

BERTÓK GÁBOR

248. Nagylóc, Rákóczi utca

(Nógrád megye) Kk

2000. szeptember 5-én helyszíni szemlét végeztem a Nógrád megyei Nagylóc községben, ahol a település főutcáján vízvezeték-fektetési munkálatok folynak.

Kintlétemkor a középkori leletek szempontjából fontos területen, a gótikus plébániatemplom környékén is folyt a munka.

Az éppen nyitva lévő árkok falait, illetve a belőlük kidobott földet átnézve több helyen akadtunk középkori leletekre. A templomtól É-ra, a Rákóczi u. 82. számú telekre vezető leágazás kitermelt földjében késő középkori cserepeket találtunk. Ugyanezt tapasztaltuk a templomtól D-re, az utca Ny-i oldalán található 113. szám alatt, ahol a kiásott és épp nyitva álló ároknak a kerítésen belül lévő falában átvágott objektum (gödör) kor-

17 Az ásatás időközben publikáta: VÁNDOR L. – KOVÁCS GY. – PÁLFFY G.: A régészeti és az írott források összevetésének lehetőségeiről: a bajcsai vár (1578–1600) kutatásának újabb eredményei. *Archeologische und Schriftliche Quellen in Vergleich: neuere Ergebnisse der Erforschung der Grenzburg Weitsche (Bajcsavár) (1578–1600)*. *ArchÉrt* 125 (1998–2000) 2002. 85–119.